

A CSÖVESTAPLÓK (POLYPORACEAE S. L.) ELTERJEDÉSE ÉS DIVERZITÁSA

PAPP VIKTOR

A bazídiumos nagygombák közül, klasszikus értelemben azon fajokat nevezzük „taplónak”, melyek termőrétegtartója csöves, megnyúlt vagy labirintusosan üreges (kivéve a tinórufélék), és főként krusztotécium vagy reszupinátus típusú termőtestet képeznek¹. Korábban az összes taplót egy családba sorolták (Polyporaceae), azonban a későbbi vizsgálatok kimutatták, hogy a hasonló megjelenésű termőtestek egymástól genetikailag távol álló csoportoknál is egyaránt létrejöhetnek. Tehát jelenleg a „taplók” alatt egy morfológiai csoportot értünk², amely képviselői 12 különböző rendben szétszórtnan más típusú termőtestet képző fajokkal együtt találhatóak.

1. ábra. A cinóbertapló (*Pycnoporus cinnabarinus*) és a bükkfatapló (*Fomes fomentarius*) termőteste.
Fotók: Papp V.

Természetvédelmi kutatásokban egyre nagyobb szerepet kapnak a nagygombák, azonban természetvédelmi helyzetük még mindig alulmarad a növény- és állatvilághoz képest. A nagygombák jelentősége és szerepe a természetes ökoszisztémákban rendkívül sokoldalú, és az élővilágot veszélyeztető környezeti tényezők rájuk is hatással vannak³, ezért megóvásuk épp olyan fontos, mint a növényeké és állatoké.

A „taplók” csoportjára főként, mint az élő fákat veszélyeztető kórokozókra gondolunk, pedig az erdei életközösségekben, mint lebontók kiemelkedően fontos szerepet töltenek be. A taplófajok jelentős részének rendkívül fontos a megfelelő minőségű és mennyiségű holt fával rendelkező, rezervátum jellegű élőhely, így diverzitásukból következtetni lehet egy adott terület természetességére is. Természetvédelmi jelentőségüket mutatja, hogy az európai taplófajok több mint kétharmada szerepel legalább egy európai ország vörös listáján⁴, és a kiemelten veszélyeztetett 33 európai nagygomba között is 6 tapló (*Amylocystis lapponica*, *Antrodia albobrunnea*, *Boletopsis grisea*, *Hapalopilus croceus*, *Haploporus odorus*, *Skeletocutis odora*) található⁵. Magyarországról jelenleg nagyjából 150 taplófajt sikerült kimutatni^{6,7}, de a további kutatások során vélhetően ez a szám növekedni fog. Európából megközelítőleg 380 faj ismert, a világon előforduló taplók száma pedig 1200 körülire tehető⁸ (3. ábra). Európa és Észak-Amerika taplófajainak kutatottsága lényegesen jobb, mint a Föld más területeinek. Ennek ellenére még az elmúlt években is írtak le új fajokat az öreg kontinensről. A mérsékelt égövi fajok egy jelentős része megtalálható a teljes Holarktiszi flórabirodalomban. Az Európában előforduló taplók például közel 80%-os átfedést mutatnak az észak-amerikai és az kelet-ázsiai fajokkal. Ezzel szemben a trópusi Amerikából ismert taplók csak 15%-ban azonosak az európai és afrikai taxonokkal⁸. Hasonlóan más élőlénycsoportokhoz, az ismert taplófajok száma is folyamatosan növekszik. Az utóbbi időben számos új fajt írtak le Kínából⁹, és a trópusi Amerika és Afrika esőerdeiből is egyre több taplót fedeznek fel.

2. ábra. A *Boletopsis leucomelaena* termőteste. Fotó: Papp V.

Fontosabb régiók	Fajsám
Észak-Amerika	420
Trópusi Amerika	480
Európa	377
Afrika	360
Ázsia	472
Ausztrália	290
Σ	1200

3. ábra. Az ismert csövestaplók fajsáma a világon, MUELLER és mtsai (2007) nyomán.

IRODALOM

- (1) IGMÁNDY Z. (1991): *A magyar erdők taplógombái*. – Akadémiai Kiadó, Budapest, p. 112.
- (2) KIRK, P. M., CANNON, P. F., MINTER, D. W. és STALPERS, J. A. (2008): *Dictionary of the Fungi*, 10th ed. – CAB International, Wallingford, UK, 771 pp.
- (3) RIMÓCZI I. (1997): Magyarország nagygombáinak természetvédelmi helyzete és Vörös Könyvének terve. – *Mikol. Közlem., Clusiana* **36**(2–3): 65–108.
- (4) KENYERES P. (2011): *A taplók (Polyporaceae s. l.) természetvédelmi helyzete Magyarországon és Európában*. – Szakdolgozat, Budapesti Corvinus Egyetem.
- (5) DAHLBERG, A. és CRONEBORG, H. (2003): *33 threatened fungi in Europe*. – Swedish EPA & ECCF, Uppsala.
- (6) PAPP V. (2012): A *Frantisekia mentschulensis* első magyarországi előfordulása. – *Mikol. Közlem., Clusiana* **51**(2): 181–186.
- (7) SZABÓ I. (2012): Poroid fungi of Hungary in the collection of Zoltán Igmándy. – *Acta Silv. Lign. Hung.* **8**: 113–122.
- (8) MUELLER, G. M., SCHMIT, J. P., LEACOCK, P. R., BUYCK, B., CIFUENTES, J., DESJARDIN, D. E., HALLING, R. E., HJORTSTAM, K., ITURRIAGA, T., LARSSON, K-H., LODGE, D. J., MAY, T. W., MINTER, D., RAJCHENBERG, M., REDHEAD, S. A., RYVARDEN, L., TRAPPE, J. M., WATLING, R. és WU, Q. (2007): Global diversity and distribution of macrofungi. – *Biodiv. and Conserv.* **16**: 37–48.
- (9) DAI, Y.-C. (2012): Polypore diversity in China with an annotated checklist of Chinese polypores. – *Mycoscience* **53**:49–80.